

Romanien aseman kehitys Suomessa

1540-1750 maastakarkotus ja hirttolaki, evankelis-luterilainen kirkko kielsi romaneilta sakramentit ja muut kirkolliset palvelut

1750-1850 asenteitten lientyminen

1850-1900 kielteinen erottelu lisääntyi, mm. romaneja koskeva irtolaislaki

1900-1969 hirttolaki päättyi; ensimmäinen romanipolitiikan selvitys 1901, sulauttamispolitiikan aikaa

- vuonna 1952 arvioitiin, että tuhat romanilasta tarvitsee lastenkotipaikan, lapsia otettiin pois vanhemmiltaan ja pakkosijoitettiin
- romanikieltä ei saanut puhua julkisesti, kulttuurin sulauttaminen oli myös tavoitteena; politiikan muutos tapahtui 1960-luvun lopussa
- assimilaatiopolitiikasta luovuttiin ja tilalle kehittyi sosiaalipolitiikka
- romanijärjestöt aktivoituivat

1970-1990 ensimmäinen syrjinnän kieltävä laki; romaniväestön yhteiskunnallinen herääminen, sosiaali-, koulutus- ja kulttuuripoliittisten toimenpiteitten aikaa, asunto-olosuhteita alettiin parantaa, aikuiskoulutus käynnistyi, romanikielen kehittäminen ja opetus peruskouluissa alkoi

1991 - kansainvälinen yhteistyö vahvistuu vähemmistöjä koskevissa ihmisoikeuskysymyksissä; pääväestö arvioi uudelleen romanien asemaa, romanien oma identiteetti vahvistuu; perusoikeuskomitea ehdotti perustuslakiin vähemmistöjen asemaa turvaavaa säädöstä, jonka mukaan romaneilla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan ja kieltään, perusoikeustyöryhmä yhtyi komitean esityksiin.

1995 uusi perustuslaki vahvistettiin, siinä kiellettiin mm. syrjintä syntyperän perusteella; romaniväestön oikeus omaa kieleen ja kulttuuriin turvattiin;

- koululakia muutettiin siten, että koulussa voidaan oppilaalle opettaa romanikieltä äidinkielenä tai opetusta voidaan antaa myös romanikielellä
- päivähoitoasetuksen kasvatustavoitteisiin lisättiin romanien oman kielen ja kulttuurin tukeminen yhteistyössä romanien kanssa
- Romanikieliset radiouutiset valtakunnan verkossa kerran viikossa alkavat.

1997 kotimaisten kielten tutkimuskeskusta koskeva laki uudistettiin siten, että laitoksen tehtäviin kuului myös romanikielen tutkimus ja huolto

- perustettiin romanikielen lautakunta, johon kuuluu neljä romanijäsentä;

1998 Suomi on allekirjoittanut kaksi merkittävää kansainvälistä vähemmistöjen oikeuksia turvaavaa sopimusta:

- Euroopan Neuvoston alueellisia- ja vähemmistökieliä koskeva peruskirja, siinä Suomi nimeää romanikielen perinteiseksi ei-alueelliseksi vähemmistökieleksi;
- Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskeva puiteyleissopimus, allekirjoituksen yhteydessä Suomi nimesi romaniväestön yhdeksi perinteiseksi vähemmistöksi

1999 Oy Yleisradio Ab:sta annettua lakia uudistettiin, siten ohjelmatoiminnassa tulee kohdella yhtäläisin perustein suomen- ja ruotsinkielisiä, sekä tuottaa palveluja saamen-, romani- ja viittomakielellä sekä soveltuvin osin myös maan muille kieliryhmille

- Koululainsäädännön kokonaisuudistus:
- oman äidinkielen opetusta kaksi tuntia viikossa, jos opetusryhmässä on vähintään neljä lasta
- vähemmistökielillä kuten saamalla, romanikielellä ja viittomakielellä on mahdollista saada kokonaisopetus mahdollisuuksien mukaan omalla äidinkielellä järjestettynä
- Kaksi selvitysmiestä kirjoittaa Romanipolitiikan strategiat sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön toimeksiannosta.

2000 Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö asettaa ministeriöiden välisen työryhmän pohtimaan Romanipolitiikan strategiat -selvityksen esityksiä romaniasioiden hoitoa koskevan hallinnon ja lainsäädännön uudistamisesta ministeriö-, lääni- ja kuntatasolla.

Runo

Rankano hin dauva Finnesko Phuu,
Rankano hin dauva vetra ta veh.
Ta zirikja dzambena mange rankanes...

Kaunis on tämä Suomeni maa
Kaunis sen luonto ja metsä
Kauniisti minulle täällä linnutkin laulaa...

Emma Tobin, kirjoitettu 1993, syntynyt 1909